

Recerca

Anàlisi de les dades sociolingüístiques de l'Enquesta de la Joventut

Autor

Pau Serracant
Observatori Català de la Joventut

Introducció

L'Enquesta a la joventut de Catalunya és una estadística oficial de la Generalitat de Catalunya que es realitza cada cinc anys, i la del 2007 és la cinquena edició. L'enquesta s'ha fet a una mostra de 2.400 joves representatius de la població de 15 a 34 anys residents a Catalunya. Els resultats complets de l'anàlisi poden consultar-se al número 24 de la Col·lecció Estudis de la Secretaria de Joventut, i es poden baixar de <http://www.gencat.net/joventut/observatori>. L'enquesta aborda principalment les transicions juvenils respecte de l'educació, el treball i l'habitatge, però també incorpora algunes preguntes sobre usos lingüístics amb l'objecte de donar continuïtat a l'enquesta del 2002 i de tenir alguns indicadors sobre el conjunt de la vida dels joves.

En aquest breu text s'oferiran, en primer lloc, els principals resultats amb relació a la qüestió lingüística; i, en segon lloc, es presentarà breument la tipologia de trajectòries de transició construïda a l'estudi general, amb l'objectiu d'observar la composició lingüística de cadascun dels tipus. L'article finalitza amb unes conclusions sobre les dades presentades.

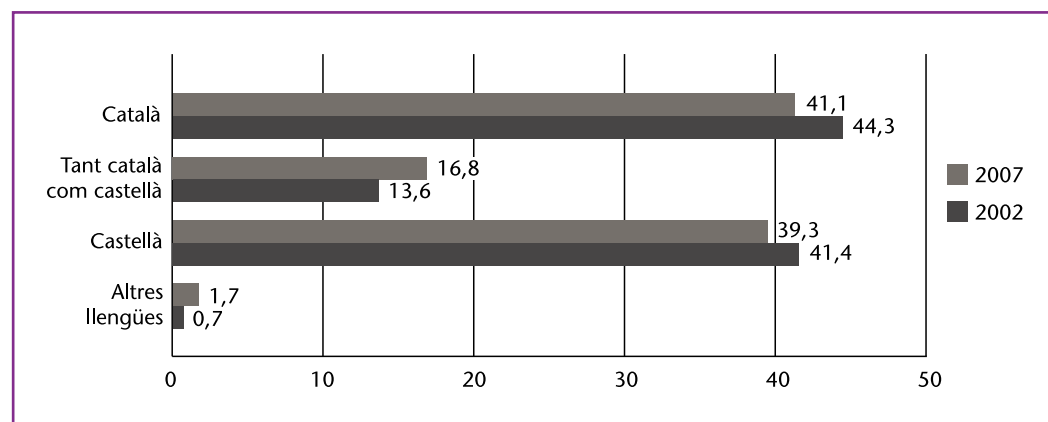
Els usos lingüístics entre els joves catalans

La llengua d'ús habitual

A la taula següent s'observa l'evolució de la llengua d'ús entre els joves i les joves del 2002 al 2007.

Gràfic 1: Llengua d'ús habitual entre la població de 15 a 29 anys els anys 2002 i 2007 (%). Catalunya, 2002 i 2007

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2002 i 2007, Secretaria de Joventut

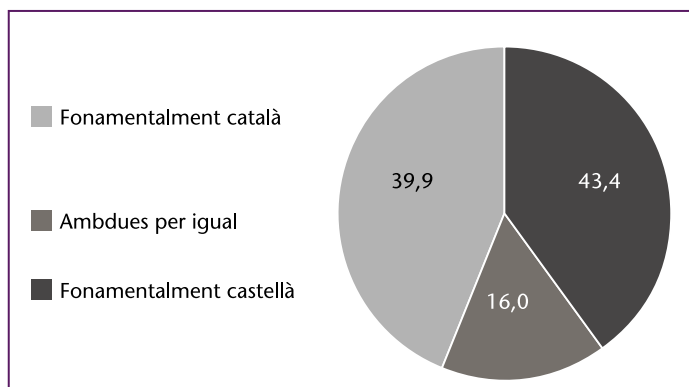
Globalment, s'aprecia un lleuger retrocés del nombre de catalanoparlants (del 44,3 al 41,1 %) i de castellanoparlants (del 41,4 al 39,3 %), retrocés que és absorbit principalment per l'increment de la proporció de joves que usen les dues llengües per igual (del 13,6 al 16,8 %). La introducció de tres opcions noves de resposta explica l'1 % restant de la variació. L'evolució general de l'ús del català i del castellà els últims cinc anys, per tant, es caracteritza per una relativa estabilitat.

Llengua d'ús habitual	Sexe		
	Homes	Dones	Total
Només català	27,0	26,4	26,7
Més català que castellà	14,8	18,3	16,5
Tant català com castellà	13,9	17,8	15,8
Més castellà que català	17,1	15,4	16,3
Només castellà	25,9	19,8	23,0
Català i una altra (no castellà)	0,4	0,3	0,3
Castellà i una altra (no català)	0,4	0,8	0,6
Català, castellà i una altra	0,4	0,1	0,2
Altres llengües	0,3	1,0	0,6
Total	100,0	100,0	100,0

Taula 1: Llengua d'ús habitual entre la població de 15 a 34 anys segons sexe (%). Catalunya, 2007

La taula següent ens permet observar de manera més detallada la llengua que els joves i les joves utilitzen de forma habitual actualment:

La darrera columna mostra com la distribució dels parlants en funció de la llengua és molt homogènia. Els grups de parlants amb més joves són els que usen únicament el català (26,7 %) o el castellà (23 %), i entre els que usen una llengua amb més freqüència que l'altra la distribució és encara més semblant (16,5 per 16,3 %). Enmig, els que empen ambdues llengües per igual sumen el 15,8 % dels joves. Entre els que usen altres llengües, la proporció dels que, a més de l'altra llengua, utilitzen el castellà és més gran que la dels que també usen el català (0,3 per 0,6 %), tot i que parlem de proporcions molt petites. Els que usen fonamentalment una altra llengua pràcticament no han aparegut a l'enquesta a causa, principalment, de la infrarepresentació en la mostra del col·lectiu jove d'origen estranger. Si exclouem aquest darrer grup, la següent gràfica ens mostra la distribució semblant entre catalanoparlants i castellanoparlants habituals.

Gràfic 1: Llengua d'ús habitual entre la població de 15 a 34 anys (%). Catalunya, 2007

Font taula 1 i gràfic 1: Enquesta a la joventut de Catalunya 2002 i 2007, Secretaria de Joventut

Pel que fa a les diferències segons el sexe, també són escasses: les noies declaren usar el català de forma habitual en major mesura que els nois (45 i 42,2 %) i, sobretot, diuen usar ambdues llengües per igual en una proporció superior a la dels nois (17,1 % i 13,9 %, respectivament). La conseqüència d'això és que el percentatge de noies que empen el castellà de forma habitual és 7,4 punts inferior al de nois. Aquestes dades poden relacionar-se amb el major nivell d'instrucció de les noies i la seva major presència en categories professionals proclius a l'ús del català, com veurem a continuació.

Els factors associats a la llengua habitual

A continuació es descriu breument la influència de determinats factors socials (com el gènere, l'edat o el lloc de naixement) en les variacions en l'ús del català. El que es presenta són els resultats de l'anàlisi multivariable, en què s'aïlla l'«efecte net» d'un factor (com ara el gènere) sobre l'ús de la llengua, un cop «netejat» l'efecte que podrien tenir altres variables sobre els usos lingüístics a través del gènere (com ara el nivell d'estudis, més elevat entre les noies). Els resultats complets poden veure's a la taula 1 de l'annex. El primer que cal dir és que les variacions en la llengua d'ús en funció de les variables independents són accentuades, i la llengua és un dels àmbits d'anàlisi d'aquesta enquesta que mostra una major afectació en relació amb els factors estructurals considerats al llarg de l'anàlisi.

Lògicament, la variable que apareix en primer lloc com a condicionant de la llengua d'ús habitual és la llengua familiar d'origen: en els tres grups de la variable «llengua d'ús habitual» (catalanoparlants, castellanoparlants i bilingües), la llengua familiar d'origen és la que té més força. No és sorprenent que aquest resultat coincideixi amb els d'una investigació recent sobre la temàtica (Torrijos, 2008), la qual, utilitzant dades de l'*Enquesta a la joventut de Catalunya* del 2002, constata que la llengua d'origen familiar (molt influïda, al seu torn, per l'origen geogràfic dels pares) té una clara influència sobre la llengua d'ús habitual.

Les dades també confirmen la influència del territori en els usos lingüístics: els àmbits territorials estan directament relacionats amb la presència d'una llengua o una altra. Així, el fet de viure a l'àmbit metropolità comporta menys probabilitats de parlar el català, mentre que la influència de la resta d'àmbits (llevat de les comarques centrals i les comarques gironines, on la influència del territori és menys visible) afavoreix l'ús del català. Pel que fa a la mida del municipi, l'anàlisi multivariable constata el seu impacte sobre els usos lingüístics, especialment en les categories extremes: als municipis menors de 2.000 habitants i majors de 50.000 és on més i menys es parla el català, respectivament.

En termes generals, l'anàlisi multivariable de les dades de l'enquesta del 2007 reforça les conclusions de la investigació realitzada amb dades del 2002 (*op. cit.*), en tant que la llengua familiar d'origen apareix com la variable més explicativa dels usos lingüístics dels joves, mentre que hi ha tot un seguit de variables que també intervenen en un nivell inferior (nivell d'estudis, territori i lloc de naixement dels pares). En aquesta recerca hi afegim la influència parcial del sexe, l'edat i la categoria ocupacional.

La llengua d'ús habitual segons el context

Al qüestionari també es preguntava sobre la llengua utilitzada en diferents contextos, per veure la seva influència sobre els usos lingüístics. La darrera columna de la taula següent reproduïx les dades sobre la llengua d'ús habitual vistes a l'apartat anterior; les altres columnes indiquen els resultats segons els diferents contextos socials considerats a l'enquesta.

Taula 2: Llengua d'ús habitual de la població de 15 a 34 anys segons el context de parla (%). Catalunya, 2007

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2002 i 2007, Secretaria de Joventut

Llengua d'ús habitual	Àmbit d'ús				
	Família d'origen	Amics	Feina/estudis	Desconeguts	Habitualment
Només català	39,2	28,0	29,2	24,5	26,7
Més català que castellà	3,4	11,5	18,3	15,3	16,5
Tant català com castellà	8,3	20,0	23,7	20,4	15,8
Més castellà que català	3,6	10,9	10,9	14,8	16,3
Només castellà	43,8	28,6	15,2	24,6	23,0
Català i una altra (no castellà)	0,3	0,2	0,2	0,1	0,3
Castellà i una altra (no català)	0,3	0,3	0,6	0,1	0,6
Català, castellà i una altra	0,0	0,2	1,3	0,2	0,2
Altres llengües	1,0	0,3	0,5	0,0	0,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Lògicament, la variació més important respecte a la llengua usada habitualment es produeix amb relació a la llengua d'ús habitual amb la família: en aquest context, la proporció de joves que empren únicament una de les dues llengües augmenta molt (el 12,5 % en el cas del català i el 20,8 % en el cas del castellà). La magnitud d'aquesta darrera variació és la que provoca que, en l'àmbit familiar, la llengua castellana sigui més utilitzada que la catalana (47,6 i 42,6 %, respectivament, si hi comptem els pocs joves que declaren usar una llengua més que l'altra). Les dades mostren com el català guanya una certa presència quan es passa de l'espai familiar a qualsevol dels espais públics considerats, a causa de la seva utilització per un important nombre de joves que tenen el castellà com a llengua familiar: així, per exemple, la xifra dels que usen només el català o més el català que el castellà en família i habitualment és molt similar (42,6 i 43,2 %), mentre que varia a la inversa i amb més intensitat en el cas del castellà (47,4 i 39,3 %).

Aquesta tendència d'un increment de l'ús del català en espais públics s'aprecia clarament en el context més institucional sobre el qual es preguntava, el de la feina o estudis. En aquests espais, l'ús únic o preferencial del català supera el del castellà en el 21,4 %. És clara, doncs, l'associació entre context institucional i llengua catalana, fet sobre el qual es reflexionarà en les conclusions parcials.

Per contra, el context en què el català s'usa menys en tant que llengua única de parla és a l'hora d'adreçar-se a un desconegut (24,5 %), proporció idèntica a la de joves que usen el castellà en aquest tipus de situacions.

Finalment, s'observa que els usos lingüístics amb les amistats mostren una certa tendència a la polarització: més de la meitat de la població juvenil catalana és monolingüe amb les seves amistats, mentre que el següent col·lectiu (20 %) és el que utilitza ambdues llengües per igual.

El canvi en els usos lingüístics

La secció precedent il·lustra el fet que la parla és una pràctica viva i canviant, que varia en funció del context i la situació. S'han pogut observar, principalment, les variacions en els usos lingüístics segons el context en un mateix període. El que ara es pretén analitzar són les variacions en la intensitat dels usos lingüístics al llarg del temps, és a dir, com els individus mantenen les pràctiques lingüístiques pròpies de la seva infància (a través del manteniment de la proporció d'ús de la seva llengua familiar d'origen) o bé adquireixen, en la seva parla habitual, noves pràctiques. Aquest canvi pot estar associat a processos propis de la joventut com a fase del cicle vital en què l'individu entra en contacte amb nous espais socials, diferents de la família d'origen, que afavoreixen la diversificació lingüística. De la mateixa manera, també hi poden influir altres processos constitutius de canvi generacional com l'efecte de les polítiques de normalització lingüística o, en sentit invers, la preeminència del castellà en alguns ambients laborals, mediàtics, de consum i oci. Si bé caldria una anàlisi més aprofundida per veure el pes de cadascun d'aquests fenòmens, la següent taula descriu la direcció del canvi entre la llengua de la família d'origen i la d'ús habitual:

Taula 3: Llengua d'ús habitual de la població de 15 a 34 anys segons llengua familiar d'origen (%). Catalunya, 2007

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2002 i 2007, Secretaria de Joventut

		Llengua familiar d'origen				
		Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres	Total
Llengua d'ús habitual	Català	89,0	26,0	6,3	3,2	43,2
	Tant català com castellà	7,1	61,4	16,0	4,6	15,8
	Castellà	3,0	12,2	77,0	28,5	39,2
	Altres	0,9	0,4	0,7	63,8	1,8
	Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A la taula, les respostes dels que declaren usar «únicament» una llengua o usar-ne «una més que l'altra» han estat agrupades dins la categoria «Català» o «Castellà». En una hipotètica situació d'«immobilitat» lingüística (és a dir, en què ningú adoptés una llengua d'ús habitual diferent de la llengua familiar d'origen), les caselles marcades en gris haurien de contenir la xifra 100. Les dades mostren amb claredat, però, que, tot i no ser majoritari, el canvi en les pràctiques lingüístiques és habitual a Catalunya:

- **Catalanoparlants d'origen:** els joves i les joves que menys canvien de llengua són els catalanoparlants d'origen, que en el 89 % mantenen el català com a llengua d'ús habitual. Entre els que canvien, la gran majoria ho fan no pas per utilitzar únicament o principalment el castellà (3 %), sinó per combinar per igual català i castellà (7,1 %).
- **Castellanoparlants d'origen:** més de tres quartes parts dels integrants d'aquest col·lectiu mantenen, a partir dels 15 anys, la seva llengua d'origen, proporció 12 punts percentuals inferior a la del grup anterior. A l'igual del cas dels catalanoparlants d'origen, el canvi de llengua no implica la substitució de la llengua familiar d'origen (6,3 %), sinó l'adopció per igual de l'altra llengua (16 %).
- **Bilingües d'origen:** aquest és el grup lingüístic que manté menys la seva llengua d'origen (les llengües, en aquest cas). Tot i que la situació majoritària (61,4 %) és la de mantenir el bilingüisme d'origen en els usos lingüístics actuals, el cert és que quatre de cada deu joves que parteixen d'aquesta situació acaben decantant-se per una llengua o l'altra. La majoria dels que acaben definint-se per utilitzar únicament o principalment una sola llengua, es decanten pel català.
- **Altres llengües:** finalment, s'observa que un altre col·lectiu amb una alta proporció de canvi lingüístic és el que aglutina els que parlaven com a mínim una llengua estrangera a la seva llar d'origen, i que el canvi es fa majoritàriament al castellà (28,5 %, enfront d'un escàs 4,6 % que ho fan al català), circumstància que cal tenir en compte a l'hora de planificar actuacions en favor de l'ús del català. Cal observar la infrarepresentació de la població jove d'origen estranger en la mostra d'aquesta enquesta, fet que redueix la xifra de parlants d'altres llengües i, probablement, la proporció d'individus que adopten el castellà com a llengua d'ús habitual diferent de la llengua familiar d'origen.

A continuació, i tal com es pot veure a la taula 2 de l'annex, hem volgut observar quins són els perfils de catalanoparlants d'origen més propensos a incrementar l'ús del castellà en la seva quotidianitat actual, i els perfils de castellanoparlants d'origen més propensos a incrementar l'ús del

català.¹ Pel que fa al col·lectiu més nombrós —els castellanoparlants d'origen que actualment utilitzen de forma habitual el català tant o més que el castellà—, la comparativa amb els que tenen la mateixa llengua d'origen però no canvien la seva pràctica lingüística suggereix amb força la importància de l'entorn lingüístic en els usos lingüístics. Per exemple, als municipis de menys de 2.000 habitants (entorns, com hem vist, majoritàriament catalanoparlants), fins al 79,3 % dels joves d'origen castellanoparlant usen el català tant o més que el castellà. La mida del municipi, indicador de l'entorn lingüístic, sembla estar directament relacionada amb la «mobilitat lingüística». Igualment, l'àmbit territorial mostra un efecte semblant, ja que fins al 46,7 % dels joves d'origen castellanoparlant de l'Alt Pirineu i Aran, i el 54,5 % dels de les terres de l'Ebre són propensos a aquesta major utilització del català. D'altra banda, el gènere sembla estar relacionat amb la mobilitat lingüística des del castellà, ja que les noies tendeixen a incrementar l'ús del català en una major proporció que els nois, fet que no s'aprecia en el cas del català. Finalment, l'origen social (tant la categoria socioeconòmica d'origen com el nivell d'instrucció familiar) també es relaciona amb la mobilitat lingüística des del castellà, en el sentit que, com més alt és, més tendència es detecta vers l'increment de l'ús del català, mentre que el nivell d'instrucció mostra una tendència semblant: els joves, nois i noies, amb baixos estudis o trajectòries formatives professionalitzadores són els menys propensos a incrementar la seva utilització del català. Finalment, el cicle vital i/o l'edat també semblen relacionar-se amb el canvi de llengua, ja que són els joves de més edat els que adopten més el català, així com aquells que viuen en parella (tot i que no els que tenen fills). En definitiva, les dades mostren la importància de l'entorn lingüístic en l'increment de l'ús del català per part dels joves, nois i noies, castellanoparlants d'origen, i suggereixen que l'adopció del català com a llengua d'ús habitual està vinculada a trajectòries o expectatives de mobilitat social ascendent i a les transicions familiars.

A la mateixa taula s'aprecia el perfil invers, més minoritari, dels catalanoparlants d'origen que actualment utilitzen de forma habitual el castellà tant o més que el català. Novament, el territori apareix amb força, ja que fins al 16,4 % dels catalanoparlants d'origen que viuen en ciutats de més de 50.000 habitants usen el castellà tant o més que el català. La mida del municipi, a l'igual que en el perfil invers, està directament relacionada amb la mobilitat lingüística. D'altra banda, pot intuir-se —cal tenir en compte el reduït nombre de casos— que les variables d'adscripció socioeconòmica operen en la direcció inversa que en el cas de l'adopció del català: així, són els joves amb trajectòries formatives curtes o professionalitzadores i els provinents de famílies de treballadors manuals els que més incrementen l'ús del castellà. Igualment, cal notar que són els més joves els més propensos a la mobilitat lingüística. Així doncs, en entorns urbans de classe treballadora i fortament castellanitzats l'adopció del castellà per part de catalanoparlants d'origen sembla, lògicament, més probable.

Transicions juvenils i llengua

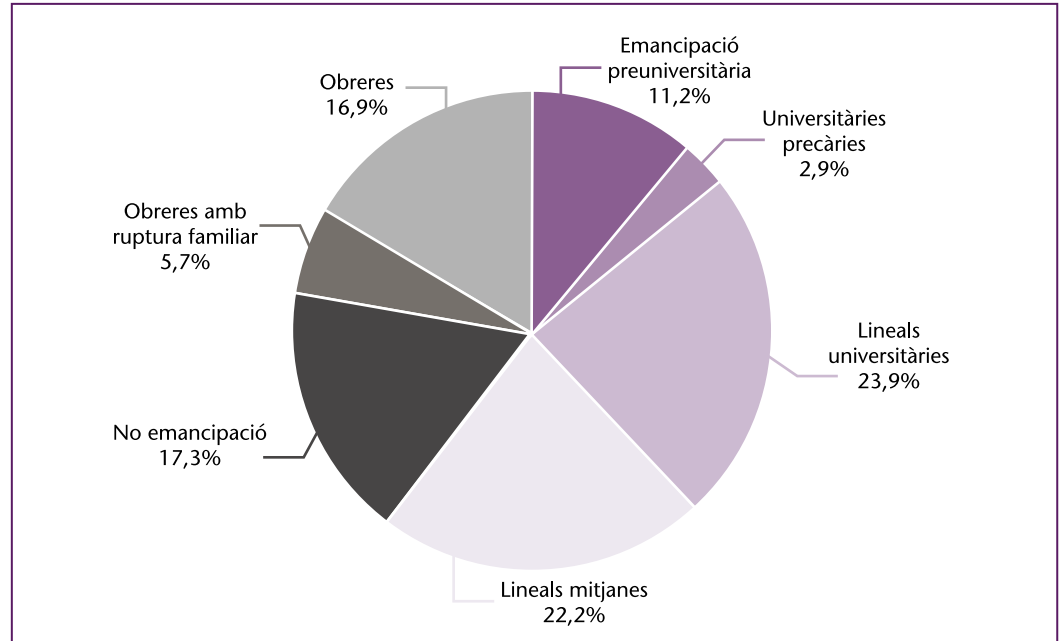
Una tipologia de trajectòries de transició

L'anàlisi de l'enquesta s'ha fet principalment per als diferents eixos estudiats (educació, treball, habitatge, etc.), és a dir, a partir de les diferents transicions que constitueixen la joventut. No obstant això, s'ha volgut completar aquesta anàlisi amb una mirada transversal sobre les dades per tal de generar una tipologia integrada que dibuixi un mapa de les diverses maneres de transitar per la joventut a la Catalunya actual. De manera molt sintètica, i deixant de banda les qüestions metodològiques de la publicació mencionada, la tipologia resultant mostra set trajectòries de transició.

1. S'ha considerat que els que tenien una de les dues llengües com a única o principal a la família d'origen però que actualment empen les dues llengües per igual de forma habitual són persones que han modificat la seva pràctica lingüística.

Gràfic 2: Trajectòries de transició de la població de 30 a 34 anys. Catalunya, 2007

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2002 i 2007, Secretaria de Joventut

I. Trajectòries d'emancipació preuniversitària i ocupació tardana (11,2 %). Són potser les trajectòries més privilegiades: marxar de casa dels pares d'hora (fins i tot abans de començar a treballar), estudiar fins tard i, quan s'entra al mercat laboral, es fa en bones condicions.

II. Trajectòries universitàries precàries (2,9 %). Aquesta trajectòria minoritària agrupa els joves que, malgrat tenir estudis universitaris, tenen moltes dificultats per trobar una feina estable.

III. Trajectòries lineals universitàries (23,8 %). És la trajectòria clàssica dels joves, nois i noies, que van a la universitat, troben una bona feina i després s'emancipen per formar una família.

IV. Trajectòries lineals mitjanes (22,2 %). Els joves que formen aquest grup han tingut una trajectòria semblant a la del grup anterior, però, a causa de la menor durada dels seus estudis, han fet els passos successius en edats més primerenques i troben feines de categories més baixes.

V. Trajectòries de no emancipació (17,3 %). El tret comú més destacable dels membres d'aquest grup heterogeni és el fet que no s'han emancipat abans d'arribar als 30 anys.

VI. Trajectòries obreres (16,9 %). En les trajectòries obreres es donen les transicions força d'hora: els estudis duren poc i s'accedeix al món laboral en categories baixes i en una situació d'inestabilitat de la qual costa sortir.

VII. Trajectòries obreres amb ruptura familiar (5,7 %). Són trajectòries similars a les anteriors però en què s'ha viscut un procés de ruptura familiar que deixa els joves en una situació de major vulnerabilitat.

Els set tipus de trajectòries resultants configuren un mapa divers de la joventut catalana, marcat per les desigualtats internes tant en la destinació —algunes trajectòries condueixen a posicions clarament més privilegiades que d'altres— com en l'origen —la procedència social dels joves i les joves condiciona fortament les probabilitats de seguir una trajectòria o una altra. Les trajectòries

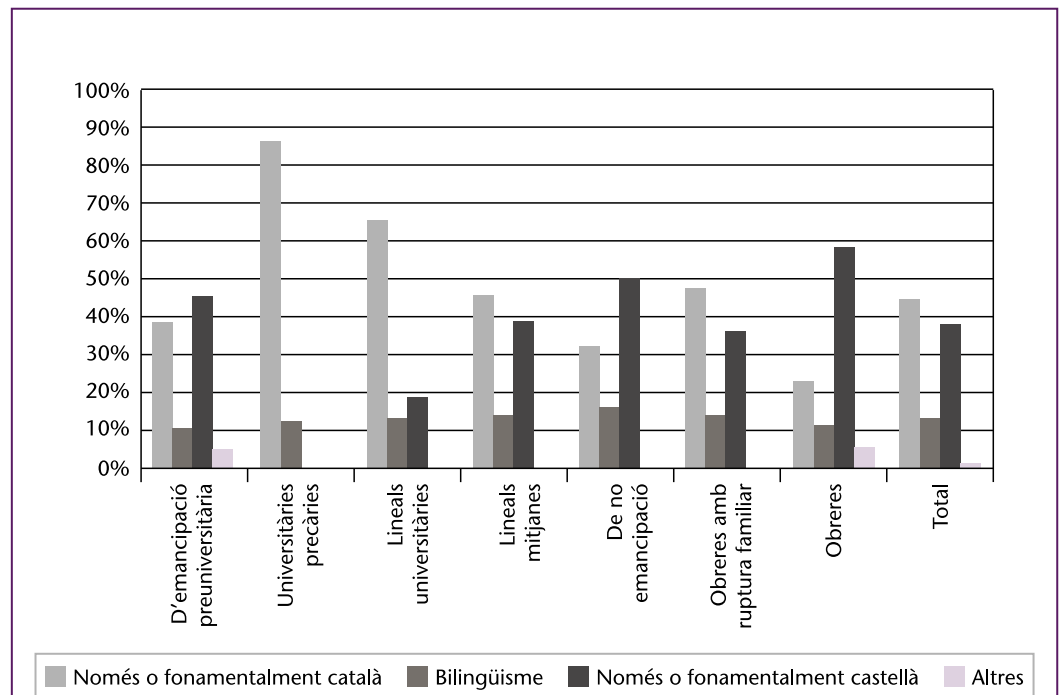
lineals mitjanes i de no emancipació són aquelles que mostren una major heterogeneïtat en la procedència social dels seus membres i en les casuístiques internes del grup. En tot cas, la tipologia relativitza els plantejaments actuals sobre la reversibilitat de les trajectòries i el trencament de la linealitat dels passos que tradicionalment han configurat la joventut (acabar els estudis, treballar, marxar de casa i tenir fills).

Usos lingüístics entre els joves segons la trajectòria

En un cop presentada la tipologia de trajectòries, a continuació observem la seva composició lingüística. Com era d'esperar, els resultats descriptius suggereixen una lleugera estratificació lingüística en la configuració del mapa de les oportunitats dels joves catalans.

Gràfic 3: Llengua habitual de la població de 30 a 34 anys segons el tipus de trajectòria. Catalunya, 2007

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2002 i 2007, Secretaria de Joventut

Així, més enllà de l'excepció dels joves que han seguit una trajectòria universitària precària, els catalanoparlants estan sobrerrepresentats en les dues de les tres trajectòries més reeixides (les lineals universitàries i mitjanes), mentre que estan molt infrarepresentats en el tipus de trajectòria més desafavorida (l'obrera). La seva presència també és menor en la trajectòria que mostra una major dependència de la família d'origen (la de no emancipació), tot i que, d'altra banda, també ho és —tot i que molt lleugerament— en una trajectòria clarament privilegiada (la d'emancipació preuniversitària).

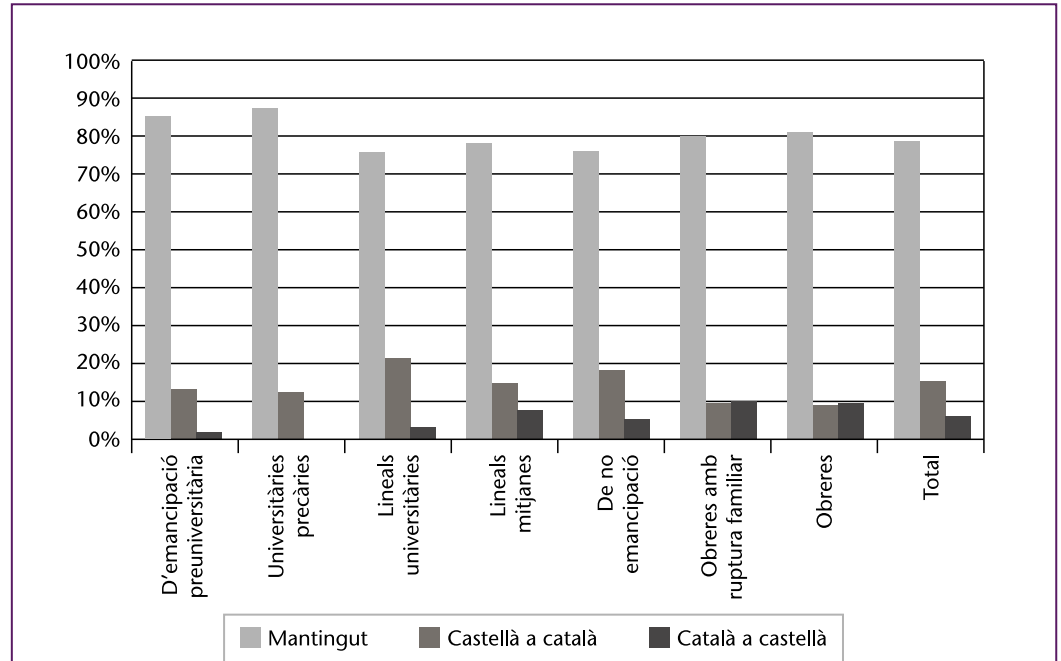
En la següent taula, d'altra banda, indaguem sobre si determinades trajectòries estan més associades que d'altres a la mobilitat lingüística.

Les dades descriptives suggereixen algun tipus de connexió entre la mobilitat social i la lingüística. Així, fins al 21 % dels joves que han seguit una de les trajectòries més privilegiades (les lineals universitàries) és probable² que hagin acompanyat el seu procés de posicionament social amb un procés paral·lel de mobilitat lingüística, del castellà (com a llengua familiar d'origen) al català (com a llengua d'ús habitual actualment). Inversament, la major proporció de mobilitat cap al castellà es

dóna en les dues trajectòries més desfavorides (les obreres i les obreres amb ruptura familiar), en què la proporció de joves que han fet aquest canvi és del 10 % en ambdós casos, i la mitjana del conjunt de la població, del 5,7 %.

Gràfic 4: Mobilitat lingüística entre la població de 30 a 34 anys segons el tipus de trajectòria. Catalunya, 2007

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2002 i 2007, Secretaria de Joventut

Conclusions

L'ús social de la llengua entre la joventut de Catalunya es caracteritza per un «equilibri polaritzat», en què més de la meitat dels joves, nois i noies, usen bàsicament una de les dues llengües oficials i en què els «bilingües habituals» són únicament el 15,8 % dels membres d'aquest col·lectiu. L'equilibri en la distribució dels usos lingüístics, però, no és fruit d'una igualtat «de partida», ja que el castellà és la llengua més parlada en la família d'origen. Així doncs, l'àmbit públic —entès com a contraposat al familiar— afavoreix la utilització combinada de les dues llengües i això acaba afavorint també l'ús del català.

El cas extrem de mobilitat lingüística es dona en aquells joves que canvien de llengua d'ús habitual, fet que es produeix principalment del castellà al català, especialment entre aquells joves que tenen itineraris formatius llargs i en funció del territori de residència. Queda per veure si és la generació —els més joves parlen més el castellà, i canvien més del català al castellà— o l'edat —els que viuen en parella són més propensos a adoptar el català— un dels factors explicatius del canvi en els usos lingüístics. De fet, el pas de l'àmbit familiar al social —que hem vist que afavoreix un major ús de la llengua no pròpia— no és altra cosa que el procés de la «joventut», per la qual cosa entre una part de la població juvenil catalana aquest procés d'integració social està vinculat a un major ús del català, tot i que també del castellà. No obstant això, en aquesta variabilitat lingüística, un cop se surt de l'àmbit familiar, les dades suggereixen que és el català el que en surt més beneficiat. D'altra banda, el gènere —les noies canvien al català en una proporció molt superior als nois— sembla un

2. Diem «probable» perquè l'enquesta no pregunta en quin moment es va produir el canvi de llengua, tot i que és possible que s'hagi donat al llarg del període analitzat (dels 15 als 29 anys).

factor facilitador / dificultador del canvi lingüístic. No obstant això, cal recordar que la proporció de canvi lingüístic és relativament baixa en qualsevol de les dues direccions, i que principalment es dona entre els que passen d'usar una de les llengües a usar-les ambdues per igual.

Aquesta mobilitat lingüística favorable al català probablement està vinculada a la percepció del català com a llengua institucional i/o d'integració o mobilitat social. D'una banda, l'ús preferent del català per part de les administracions que presten la majoria de serveis als ciutadans a Catalunya (Administració autonòmica i local) podria provocar que es percebi com a llengua pivotal, de referència, en els processos d'accés als recursos públics. Aquest fet sens dubte prestigiaria el català, però cal tenir en compte els possibles efectes negatius, especialment entre els més joves: si un dels eixos essencials de la joventut està vinculat a la transgressió (la formació d'una identitat pròpia a partir del desafiament d'allò establert), és possible que el procés d'institucionalització del català el pugui situar en una posició difícil dins l'imaginari juvenil.

D'altra banda, és probable que la llengua catalana s'associï, en l'imaginari col·lectiu, als estrats socials benestants. De fet, al llarg de l'anàlisi del conjunt de l'enquesta es constata la influència de la llengua en la caracterització dels diferents grups socials catalans. En aquest sentit, les trajectòries de mobilitat social ascendent entre el col·lectiu castellanoparlant podrien estar parcialment associades a una major utilització del català, tal com suggereix l'anàlisi de la mobilitat lingüística en funció de la trajectòria de transició seguida pels joves. Aquesta associació explicaria que sigui el català (i no el castellà) el que es beneficiï de la majoria dels casos de canvi lingüístic.

Així doncs, els efectes de la institucionalització del català (associats a les etapes primerenques de la joventut) poden veure's compensats en les etapes més tardanes de la joventut, aquelles en què —un cop els dilemes identitaris pressionen amb menys força els individus— els projectes d'inserció sociolaboral prenen més protagonisme.

Annex

Taula 1: Llengua d'ús habitual de la població de 15 a 34 anys segons variables independents. Catalunya, 2007

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2002 i 2007, Secretaria de Joventut

	ANÀLISI BIVARIABLE			ANÀLISI MULTIVARIABLE					
	Català	Bilingüisme	Castellà	Català		Bilingüisme		Castellà	
				%	Significació	%	Significació	%	Significació
TOTAL	43,46	16,00	39,76	37,36	0,03	16,22	0,00	13,04	0,00
Edat									
15-19 anys	40,34	14,70	44,88	40,82	0,09	48,58	0,85	60,49	0,04
20-24 anys	40,50	19,62	39,01	40,19	0,02	57,04	0,01	49,52	0,57
25-29 anys	44,65	16,59	37,59	57,05	0,07	51,00	0,86	42,79	0,05
30-34 anys	45,88	13,67	39,76	61,89	0,03	43,38	0,04	47,09	0,76
Sexe									
Home	42,05	14,21	43,19	48,49	0,28	44,44	0,17	58,59	0,00
Dona	45,00	17,95	36,02	51,51	0,28	55,56	0,17	41,41	0,00

	ANÀLISI BIVARIABLE			ANÀLISI MULTIVARIABLE					
				Català		Bilingüisme		Castellà	
Categoria ocupacional									
Empresaris amb assalariats	46,49	23,50	29,24	37,58	0,07	61,34	0,14	46,59	0,70
Autònoms sense assalariats	47,60	15,44	35,67	46,53	0,99	49,76	0,83	49,22	0,93
Directius	52,49	10,50	35,91	78,94	0,26	37,82	0,38	43,32	0,92
Tècnics	52,59	15,10	32,03	49,86	0,27	42,52	0,95	58,71	0,30
Empleats i administratius	59,53	14,40	26,07	55,05	0,14	47,06	0,24	49,30	0,93
Treballadors qualificats	32,90	12,36	53,78	47,09	0,57	46,80	0,68	53,19	0,37
Treballadors no qualificats	22,17	22,44	55,19	31,95	0,05	64,38	0,06	49,62	0,97
Lloc de naixement									
Estat espanyol	44,41	16,29	38,91	57,47	0,99	56,21	0,74	37,01	0,67
Fora d'Espanya	23,95	10,24	56,74	42,53	0,99	43,79	0,74	62,99	0,67
Nivell d'instrucció									
Inferior a educació obligatòria	32,97	12,96	53,55	45,29	0,24	38,78	0,12	66,07	0,01
Educació obligatòria	39,70	15,57	43,95	45,31	0,98	46,67	0,27	56,76	0,25
Educació 2ª postobligatòria	45,78	19,58	34,11	43,74	0,51	57,69	0,09	48,33	0,37
Educació universitària	62,41	17,39	18,60	65,22	0,11	56,96	0,34	29,50	0,02
Lloc de naixement dels pares									
Els dos a Catalunya	76,11	10,77	13,04	46,48	0,12	46,16	0,73	56,14	0,36
Catalunya + resta d'Espanya	38,56	25,27	35,26	38,39	0,65	56,48	0,06	54,48	0,78
Dos a resta d'Espanya o resta d'Espanya + estranger	11,45	16,39	72,08	53,58	0,50	45,11	0,57	56,47	0,90
Els dos a l'estranger	8,67	12,43	60,64	61,55	0,44	52,24	0,40	33,48	0,50
Llengua familiar									
Només o fonamentalment català	89,56	7,31	2,98	96,40	0,00	24,69	0,00	8,42	0,00
Les dues per igual	26,03	61,66	12,18	54,62	0,51	88,12	0,00	23,31	0,00
Només o fonamentalment castellà	6,33	16,11	77,27	14,07	0,00	49,90	0,60	89,37	0,00
Altres	8,68	8,51	58,13	15,93	0,03	29,23	1,00	80,97	0,00
Àmbit territorial									
Àmbit de ponent i Alt Pirineu i Aran	67,62	15,36	16,16	58,53	0,10	51,18	0,51	42,02	0,08
Àmbit metropolità	34,52	16,26	48,36	40,45	0,00	46,33	0,13	66,11	0,00
Camp de Tarragona	51,81	16,08	31,68	42,20	0,07	46,59	0,65	65,14	0,00
Comarques centrals	63,25	16,62	20,14	50,40	0,99	56,40	0,17	44,32	0,51
Comarques gironines	62,41	16,21	20,41	47,35	0,72	57,91	0,05	46,21	0,40
Terres de l'Ebre	86,46	7,29	5,62	60,99	0,01	41,58	0,15	35,63	0,03
Mida del municipi									
Fins a 2.000 hab.	80,44	14,05	5,24	69,11	0,11	55,16	0,73	16,97	0,00
De 2.000 a 10.000 hab.	70,72	13,36	15,62	53,97	0,05	46,05	0,08	56,25	0,21
De 10.000 a 50.000 hab.	51,44	15,68	32,35	46,52	0,54	50,10	0,06	61,08	0,60
Més de 50.000 hab.	30,10	16,95	51,91	30,47	0,00	48,68	0,71	70,80	0,00

Taula 2: Llengua d'ús habitual de la població de 15 a 34 anys segons variables independents. Catalunya, 2007

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2002 i 2007, Secretaria de Joventut

	Llengua familiar d'origen: català		Llengua familiar d'origen: castellà	
	Llengua d'ús habitual		Llengua d'ús habitual	
	Català a castellà	Manté el català	Castellà a català	Manté el castellà
TOTAL	10,2	89,8	22,4	77,6
Home	10,3	89,7	16,8	83,2
Dona	10,0	90,0	28,8	71,2
15-19	12,9	87,1	14,9	85,1
20-24	12,9	87,1	21,7	78,3
25-29	6,5	93,5	25,5	74,5
30-34	10,3	89,7	24,1	75,9
Estat espanyol	9,7	90,3	22,4	77,6
Fora d'Espanya	30,0	70,0	24,3	75,7
Fins a 2.000 hab.	2,2	97,8	79,8	20,2
De 2.000 a 10.000 hab.	6,4	93,6	38,2	61,8
De 10.000 a 50.000 hab.	7,1	92,9	23,7	76,3
Més de 50.000 hab.	16,4	83,6	19,2	80,8
Àmbit de ponent i Alt Pirineu i Aran	7,3	92,7	46,7	53,3
Àmbit metropolitana	12,8	87,2	19,2	80,8
Camp de Tarragona	9,4	90,6	24,1	75,9
Comarques centrals	6,1	93,9	37,6	62,4
Comarques gironines	7,1	92,9	38,5	61,5
Terres de l'Ebre	4,1	95,9	54,5	45,5
Inferior a obligatoris	7,7	92,3	17,5	82,5
Educació obligatòria	12,5	87,5	20,2	79,8
Educació mitjana	11,2	88,8	27,3	72,7
Universitaris	9,2	90,8	38,1	61,9
Empresari amb assalariats	12,4	87,6	27,5	72,5
Autònom sense assalariats	9,3	90,7	21,2	78,8
Directius	4,6	95,4	32,9	67,1
Tècnics	8,9	91,1	22,1	77,9
Empleats i administratius	6,8	93,2	16,8	83,2
Treballadors qualificats	12,2	87,8	17,4	82,6
Treballadors no qualificats	24,0	76,0	26,6	73,4
Els dos a Catalunya	7,7	92,3	21,5	78,5
Un a Catalunya i l'altre a la resta d'Espanya	18,0	82,0	27,0	73,0
Dos resta d'Espanya o un resta + un estranger	18,4	81,6	20,8	79,2
Dos estrangers	-	-	29,9	70,1

	Llengua familiar d'origen: català		Llengua familiar d'origen: castellà	
	Llengua d'ús habitual		Llengua d'ús habitual	
	Català a castellà	Manté el català	Castellà a català	Manté el castellà
Obligatoris	15,3	84,7	10,9	89,1
Batxillerat o equivalent	6,6	93,4	25,3	74,7
FP o equivalent	12,2	87,8	19,8	80,2
Universitat	4,6	95,4	37,5	62,5
No ha format família pròpia	10,3	89,7	21,0	79,0
Viu en parella	9,1	90,9	32,5	67,5
Té fills	10,9	89,1	16,3	83,7

